Әдәбијјат гәзети

20 март
1992-чи ил.
№ 12 (2811)

ГАРАНЛЫГДА РӘНКБӘРӘНК ИШЫГЛАР

һекајә

Тофиг МАҺМУД

Тарих дәрсиндә Һичран мүәллим јенә мејдан сулајырды. Көзәл кејинмишди; костјум она јарашырды. Рәнки гарамтыл олса да, бә'зән сарымтыл, бә'зән бунларын јериндә солгун гырмызы үзә чыхыр, бу да итәндә бозарыр, јенидән әввәлки рәнкинә гајыдырды. Һамынын диггәти костјумун бу итән, көрүнән, дәјишән рәнкләриндә галмышды. Һәмишә синиф столунун гаршысында дајанмағы севән мүәллим бу дәфә ојан-бујана кедир, парталарын арасы илә кәзишир, ушаглара дәрсә аид олмајан суаллар верир, шадлығын кизләтмәдән күлүрдү.

Елә ки, јенә столун гаршысына кәлди, чиддиләшди вә көзләрини Солмаза дикди. Кечән дәфә ондан дәрси сорушмуш, наразы галдығыны билдирмишди. Јохса јенә Солмазы мәш'һәр ајағына чәкмәк истәјир?! Дејәсән, икинчи рүбдә ону гаралајыб, јәгин ки, гијмәтини ашағы салмаг үчүн кирәвә ахтарыр. Бу фикир дәрин мараг ојатдығындан сүкут ичиндә һамы мүәллими изләјирди. Мүәллим исә көзүнү Солмаздан чәкмирди, нәһајәт, јенә она баха-баха:

—Һә, нечә, дәрсә һазырсан?—үрәји јанан адам кими сорушду.

—Һазырам!—Солмаз гәтијјәтлә дилләниб ајаға галхды, столун јанына кедиб үзүнү синфә чевирди.

Онун бу гәтијјәти Һичран мүәллимин хошуна кәлмәди, кинајә илә Солмазы башдан-ајаға сүзүб деди:

—Демәк, һазырсан?! Бујур!

Кечән рүбдә Вагифлә башланан ојун инди Солмазла тәкрар олурду. Солмаз Вагиф кими кери чәкилмәк нијјәтиндә дејилди, үсјанкар бир көркәм алмышды. Бунунла да, мүәллимә тәслим олмајачағыны билдирмәк истәјирди. Солмаз көзәл данышырды, бирдән мүәллим онун сөзүнү кәсиб сахлады вә долашыг бир суал верди. Солмаз адәти хилафына өзүнү итирди, амма чәлд бу вәзијјәтдән чыхыб, суалын чавабыны изаһ етмәјә башлады. Бирдән мүәллим:

—Дүз изаһ етмирсән!—деди—Јахшы-јахшы фикирләш!

Солмаз гәтијјәтлә:

—Дүз данышырам!—Ачыг һисс олунан гәзәблә дедији үчүн Һичран мүәллим она әјри-әјри бахды. Пәртлијини кизләтмәк үчүн әдалы көркәм алды вә сакит-сакит деди:

—Бајагкы фикримдә галырам, дүз изаһ етмирсән!

Солмаз јенә күкрәмәк истәди, Һичран мүәллим буна имкан вермәјиб сакит-сакит:

—Кеч, әјләш!—дејә тәмкинини, әдасыны позмадан әлавә етди— Горхма, бу дәфә дә гијмәт јазмырам, әјләш!

Солмаз јенә нәсә демәк истәди, чәсарәти чатмады, гәрибәдир ки, јеринә дә кечмәди, мүәллимә баха-баха галды. Һичран мүәллим онун ачыг-ајдын мејдан охудуғуну дујду. Гызларын чохунун бир көзү Гәзәнфәрдә галмышды. Гәзәнфәр әлләри илә башыны тутуб лал-кар олмушду. Синфә енән көркин сүкут узун чәкмәди, Һичран мүәллимин зәһмли сәси ешидилди:

—Солмаз, дедим, кеч, әјләш!

Гызын бирдән-бирә ири көзләри долухсунду, ағламамаг үчүн һирслә әлини јелләјиб јеринә кечди вә башыны партаја әјди. Һичран мүәллим гашгабағыны төкүб, зәһмли, сәрт сәслә деди:

—Бу һиккәләри евә сахла, Солмаз! Унутма ки, бура мәктәбдир. Һирсләнмәк, әлини јелләмәк, ачыг вермәк нәјә, кимә лазым?! Өзүнү јахшы апармырсан! Ешидирсән, Солмаз?! Ағлыны башына јығ!.. Ким дәрсә һазырдыр?! Гәзәнфәр, бујур, сән кәл!

Гәзәнфәр нә башыны галдырды, нә дә јериндән тәрпәнди. Һичран мүәллим тәкрар чағырды. Дашдан сәс чыхды, Гәзәнфәрдән јох! Бу нәдир?! Һичран мүәллим јенә сакит, јенә тәмкинли бир сәслә ону дәрси данышмаға дә'вәт етдисә дә, бир шеј алынмады. Гәзәнфәр чағрыша е'тинасыз олуб, нечә вардыса, еләчә јериндә галды. Ушагларын марағы јенә бирә он чохалды, дәрин сүкут чөкдү. Һичран мүәллим тә'кидин мә'насыз олдуғуну анлајыб бу көркин вәзијјәтдән чыхыш јолуну Јалчыны чағырмагда көрдү. Амма Јалчынын да даш кими сусдуғуну, јериндән тәрпәнмәдијини көрүб, дахилән сарсылса да, буну бүрузә вермәдән, адәти үзрә сакит аһәнклә јенә она мүрачиәт етди:

—Јалчын, сәнинлә дејиләм?!

Ејнилә Гәзәнфәр кими һәрәкәт едән Јалчын донмуш кими јериндә тәрпәнмәз галды. Ушаглар һисс етдиләр ки, Һичран мүәллимин рәнки азча ағарды, әсәбиләшмәјини кизләдә билмәјиб сәрт һәрәкәтлә пәнчәрәјә тәрәф чеврилди. Ахы о, Јалчынын да белә һәрәкәт едәчәјини һеч үрә көзләмирди. Елә бу заман Һәбиб әлини галдырды:

—Ичазә верин, мән данышым!

—Бујур, Һәбиби, бујур!—Һичран мүәллим чанланды, рәнки өзүнә кәлди, көркин вәзијјәтдән чыхыб тохдады. Синифдән јүнкүл күлүш далғасы ахды. Һәбиб гызарыб, пөртүб партадан галхды, севимли мүәллиминин дә чашыб «Һәбиби» демәси она ағыр кәлди.

Һәбиб данышмаға башлады, Һичран мүәллим тәсдиг етмәк мә'насында башыны јырғалајыр, бунунла кифајәтләнмәјиб шакирди руһландырмаг үчүн «дүздүр» дејирди.

Јалчын орта чәркәдә әјләшән Сәнубәрин бир нечә дәфә чеврилиб тәбәссүмлә она бахдығыны көрдү. Һалбуки, јени дәрс илиндән гыз бир дәфә дә олсун, она бахмамышды. Бундан хошалланан Јалчын бајагкы һәрәкәтинә көрә өзүндән разы галды. Бир шеј варды ки, буну Сәнубәрә көрә етмәмишди, буна бахмајараг гызын рәғбәтини газанмасы Јалчына даһа чох лазым иди. Јалчын бу һәрәкәтини Гәзәнфәрә көрә етмиш, онунла һәмрә'ј олдуғуну көстәрмишди. Бир дә Һичран мүәллимин һагсызлығы һәддини ашыр, чох вахт буна күчлә дөзүрдү. Бир нечә дәфә Гәзәнфәр кими е'тираз етмәк истәмиш, өзүнү сахламағы бачармышды.

Һичран мүәллим Һәбибә меһрибанлыгла тәшәккүр едиб, тә'рифләјиб, һәвәслә «беш» гијмәтини јазды. Һәбиб гүррәләниб, шәстлә јеринә кечиб әјләшди.

Јалчын Һичран мүәллимә бахырды. Һеч бир шеј олмамыш кими мүәллим әдалы көркәмлә ушаглары көздән кечирирди. «Көрәсән, Гәзәнфәрин, мәним һәрәкәтим она тә'сир етмәјиб, баша дүшмүрмү ки, наразыјыг? Көрәсән, вичданы тәрпәнмәјиб, нәтичә чыхартмајыб?! Бәлкә биздән һајыф, интигам алмаг фикринә дүшәчәк? Ондан нә десән, көзләмәк олар». Бу фикирләрлә әлагәдар мүәлимә суал вермәк мәгсәдилә әлини галдырды. Һичран мүәллим елә етди ки, куја көрмүр, үзүнү ондан чевирди. Јалчын әл чәкмәди, әлини јелләјә-јелләјә бәркдән дилләнди:

—Мүәллим, бир суалым вар, олар?!

—Олмаз. Тәзә дәрс кечирәм. Гулаг асын!

Јалчын буну көзләмирди. Суал вермәк үчүн дилләнәндә Сәнубәрин јенә тәбәссүмлә бахдығыны, Гәзәнфәрин дә башына галдырдығыны көрдүјү үчүн руһланды. Аммә... мүәллим буна имкан јаратмајыб, демәк олар ки, ондан һајфыны алды. Әмәлли-башлы пәртләшән Јалчын инадкарлыг етди.

—Хаһиш едирәм, бир суалыма чаваб верин!

—Дедим олмаз, вәссалам! Демәк олмаз!

Һичран мүәллим бу сөзләри сакитликлә сөјләмәјә чалышса да, һирсли вә гәзәбли чыхды. Һәр һалда, Јалчынын икинчи дәфә суал вермәк чәһди мә'налы сәсләнди, ушагларын јени марағына, јени рәғбәтинә чеврилди.

Тәнәффүсдә синиф далға кими габарды, һамы бир-биринә гарышды. Тә'нәјә, истеһзаја мә'рүз галачағыны билиб кизлинчә буфетә гачан Һәбибдән башга һеч кәс дәһлизә чыхмады, һамы Һичран мүәллимин һагсызлығындан данышырды. Сәнубәр Јалчына јахынлашды:

—Афәрин, Јалчын!—деди—Сәни белә мәрд билмирдим.

—Мән сәндән күсмүшәм.

—Нијә?

—О дәфә конфетими алмадын?!

—Сәбәбини өзүн јахшы билирсән!—дејә Сәнубәр шән-шән она бахды—Сәнин гаранлыг отағыны унутмамышам.

—Инди отағын рәнкарәнк ишыглары јаныр...

—Нә демәк истәјирсән?

—Сәни дә'вәт едирәм...

—Һаһаг! Бир дә о гаранлыг отаға кирмәрәм.

—Нечә истәјирсән... отаға кирмә... Мусиги чалдыраг, рәгс едәк, пычылдашаг...

—Јох, Јалчын, јох...

—Дедим ки, отаг гаранлыг дејил, рәнкарәнк ишыглар јаныр...

Сәнубәрин узунсов сифәтиндә елә тәравәт кизләнмишди ки, көзәллијини тез-тез үзә чыхарыр, балача бурну да, көзләри дә, гашлары да узун сифәтинин јарашығыны гат-гат артырырды. Јалчын онун бу көзәллијиндән һәмишә мәмнун галырды. Инди она баха-баха Иззәти хатырлајыр, бу ики гыз арасындакы фәрги, учуруму ајдын көрүрдү. «Јәгин ки, Сәнубәрә һеч јад әл тохунмајыб. Нә тәмиз, нә бакирә үзү вар, сәһәр ачылан күл кими! Көзәллијинә сөз ола билмәз. Өпмәк истәдим, буну дәрһал баша дүшдү вә гачыб кетди. О вахтдан мәндән узаг кәзир». Белә фикирләшдикчә бу көзәл мәхлугу бағрына басмаг, охшамаг, өпмәк истәјинин варлығында күчлү олдуғуну бир даһа дујурду. Сәнубәрә ганы гајнајыр, ону дәличәсинә севмәјә һазыр олдуғуну да билирди.

Зәнк вурулду. Һәбиб нәсә јејә-јејә ичәри кириб һеч кимә фикир вермәдән өз јеринә кечди. Мүслүм:

—Еј Һәбибә!—гышгырды—Сән јалтагсан һәгиги!

Һәбиб горхусундан сәсини чыхартмады.

Ушаглар сәбирсизликлә тарих дәрсинин олмасыны көзләјирдиләр. Һичран мүәллимин нечә һәрәкәт едәчәји, о һадисәдән сонра Солмаза, Гәзәнфәрә, Јалчына нечә јанашачағы һамынын бөјүк марағына чеврилмишди. Инди тарих дәрси олмалы иди, зәнк дә вурулмушду. Ушаглар парта архасына кечмишдиләр. Исадан вә Мүслүмдән башга. Икиси дә синифдә мејдан сулајырды. Мүслүм пәнчәрә тәрәфдә, биринчи сырада әјләшән Һәбибин гаршысында дајанды:

—Еј Һәбиби!—деди—Севимли мүәллимин кәлир, һазырлаш.

—Мәним адым Һәбибдир!

—Нә фәрги, ја Һәбиб, ја Һәбиби!

—Фәрги чохдур. Бир дә мәни Һәбиби чағырма!

—Һәбиби, сәни һәмишә Һәбиби чағырачағам!

Вај, аман, Һәбиб өзүндән чыхды, нә чыхды, гызарды, пөртдү, әл-голуну өлчә-өлчә Мүслүмү һәдәләди, дишинин дибиндән чыханы деди. Иса чинар бојуну зүрафә кими әјиб гапыдан дәһлизә бахды, сонра дикәлиб севинчлә гышгырды:

—Һичран мүәллимдән хәбәр јохдур.

Һәбиб һәлә дә Мүслүмүн үнванына кәскин сөзләри јағыш кими јағдырырды.

Һичран мүәллим кәлиб чыхмады.

Бош дәрсдән сонра бир ајағыны чәкә-чәкә кимја мүәллими кәлди. Нә өзүнү јығышдыран олду, нә дә ајаға дуран. Тәнәффүсдәки һај-күј ејни илә галды. Һеч кәс мүәллимин кәлишини вечинә алмады. Кимја дәрсини ушаглар өз араларында «һыр-һыр» дәрси» адландырырдылар. Бу адда гәрибәлик јох, һәгигәт кизләнмишди. Ахы дәрсдән чох базары хатырладырды. Һамы дејиб күлүрдү. Өз фәннини билсә дә, дүнјадан, сијасәтдән там хәбәрсиз олан кимја мүәллими, анлашылмаз, гәрибә хасијјәтләри, богуг гышгырығы, ушаг кими һејрәтләнмәси, инадкарлығы, тәрслији, гарталвари сиври бурнунун үстүндән сүрүшүб дүшән ејнәји илә ушагларын јаддашында галырды. Һәдәләмәји елә күлүнч олурду ки, «көр сәнин башува нә ојун ачачам», «имтаһанда сәнә көстәрәрәм», кими сөзләриндән сонра гәһгәһә далғаланырды. Мүәллим синиф журналыны ачан кими:

—Солмаз!—дејә чағырды—Кәл, јазы лөвһәсинә!

Солмаз ајаға галхса да, тәрәддүд ичиндә әтрафа бојланды, Вагиф:

—Һичран мүәллим фәалијјәтә башлајыб—деди—Илк зәрбәни бу мүәллимин әли илә вурмаг истәјир!

—Мәним дә үрәјимә дамыб!—Солмаз онун фикрини тәсдиг едиб ирәлијә чыхды.

Һичран мүәллимин кимја мүәллими илә достлуғу һаггында мәктәбдә һамы чох шеј билирди. Дејәсән, јахын гоһумлуг әлагәләри дә варды. Буна көрә Вагифлә Солмазын шүбһәләриндәки һәгигәт тезликлә үзә чыхды. Дәрси данышан, сонра да суаллара чаваб верән Солмаз «сәнә дөрд верирәм» дејән мүәллимә гәзәблә бахыб өзүндән чыхды:

—Нијә, мән ки, һәр шеји изаһ етдим.

—Ики суалыма чаваб верә билмәдин.

—Сизинлә разы дејиләм.

—Гијмәтин дөрддүр, кеч, әјләш!

Солмаз тәрпәнмәди, синифдә уғулту гопду, һамы бир ағыздан «у...» дејә сәс-сәсә вердикчә бу уғулту даһа да күчләнди. Сәсләр бирләшәндә кимја мүәллиминин өзү дә горхду, ајаға галханда, ејнәјин сүрүшүб сиври бурнунун үстүнә дүшдү вә һејрәтдән көзләри бәрәләндә јенә күлүнч вәзијјәт алды. Китаб охумаға башы гарышан Гәзәнфәр Солмаза бахды, онун кәдәрли дурушунда мәһзунлуг, фағырлыг варды, ири көзләри һәјәчанланмышды. Мүәллим богуг сәслә гышгырды, уғултуну күлүш әвәз етди вә дәрһал дәјишиб әввәлки аһәнкинә гајытды. Бу ади уғулту дејилди, е'тираз вә үсјан иди.

Иззәт гашгабаг ичиндә ичәри кириб Јалчындан сигарет истәди. Сигарети јандыран кими, бир гуллаб вуруб, креслоја сәрәләнди, гычыны гычынын үстүнә ашырыб ајаг үстә дајанан Јалчына:

—Кәл, әјләш,—деди—Горхма, тез кедәчәјәм.

—Нијә горхмалыјам ки, һәмишә кәлдијин евдир. Сәнә нә олуб?!

—Ничего.

—Ачыг ајдын көрүрәм, ганын гарадыр. Тарих мүәллими мәнә ики вериб.

—Тәзә шеј дејил ки?! Икини һәмишә верир...

—Ики вермәјин, к черту... чәһәннәм... Чәмдәјимә ај дөшәјиб! Настојашаја ведма...

—Е, мән дә дејирәм, нә олуб көрәсән...

—Бу дәфә дөзә билмәдим... Дәрс охумаға һәвәсим јох...

Просто ужас... Көнлүмү ач, Јалчын... Күлмәли бир шеј даныш!

—Тәлхәк дејиләм, Иза...

—Сәнә кимдән дејим, Јалчын, кимдән?!

—Нә билим, ким растына чыхыб... Ја Иса, ја Мүслүм, ја...

—Һеч бири... Вагифдән демәк истәјирәм.

—Нә олуб ки. Вагиф күл кими оғлан.

—О күл кими оғлан әмәлли-башлы вурулуб мәнә. Честно..

—Нә данышырсан?! Иса сәнә вурулур, Мүслүм сәнә вурулур, инди дә Вагиф... А... јадыма бир шеј дүшдү. Индиләрдә бизә бир јолдашым кәлмәлидир. Ады Гәзәнфәр... Биз она дәли Гәзәнфәр дејирик...

—Дәли?! Дәлидән горхурам..

—Елә дәли дејил. Бир аз гәрибәдир, гыз-мыз билмәз, зарафат билмәз, ички-мички билмәз... ана ушағы... Һәлә индијә гәдәр бир гызла көрүшмәјиб. Фикри-зикри елмдир!

—Инди мән нә етмәлијәм?!

—Онунла сөһбәт...

Иззәт шәнликлә ајагларыны јелләтди:

—О... интересно! Нә јахшы олду! Бир аз көнлүм ачылар.

—Өзүнү көзлә, бир аз кобудлуғу да вар.

—Вот хорошо... Кобуд кишиләр үчүн өлүрәм!

—Еј, өзүндән чыхма, Гәзәнфәр сән дедијин кишиләрдән дејил... Һәлә ушаг кими...

—Ејби јох, хошдур мәнә...:

—Јахшы, кәлсә, мәни көзләсин, сән дә дедијим кими, бир аз сөһбәтә тут ону. Мән дә гаранлыг отагда мүркүләмәк истәјирәм. Разысан?!

—Разыјам, архајын ол.

Јалчын јан отаға кечәндән сонра хејли кечди. Иззәт гычыны гычынын үстүнә ашырыб сигарети сүмүрмәкдән јорулду.

Бир аздан гапы зәнкинин сәсинә јериндән дик атылды, чәлд әлијлә сачларыны сәлигәјә салыб гапыја јахынлашды, бир тајыны ачыб бахды. Ири чүссәли, наһамвар бир кәнч дајанмышды.

—Мәнә Јалчын лазымдыр!

—Бујурун!—дејә Иззәт меһрибанлыгла ону ичәри дә'вәт етди. Кәнчин тәрәддүд ичиндә дајандығыны, суал долу бахышларынын она дикилдијини көрүб әлавә етди—Кечин ичәри, кечин, бујурун...

Гәзәнфәр отаға дахил олуб далынча гапыны өртдү вә Иззәтлә үз-үзә дајанды.

—Јалчын евдә јохдур?!

—Евдәдир. Нараһат олмајын. Сиз кимсиниз?

—Јалчынын јолдашыјам. Бәс сиз?!

—Мән дә Јалчынын јолдашы... Адым Иззәтдир. Һамы Иза чағырыр. Өјрәшмишәм бу ада...

—Иза көзәл сәсләнир...

—Догрудан?! Бәс өзүм нечәјәм?!

—Көзәл олмагына көзәлсиниз.

—О... хош сөзләрә көрә... спасибо... Сиз дә мәним хошума кәлдиниз.

—Бу сөзүнүзә инанмырам.

Иззәт диксинди, һејрәтләнсә дә, назланыб көзләрини сүзә-сүзә она диггәтлә бахды вә әркла сорушду:

—Нијә?!

—Чүнки мәни һеч ким бәјәнмир! Сиз дә мәдәнијјәт вә нәзакәт хатиринә белә дејирсиниз.

—Јох, јеј богу, јох... Искренно...

—Онда чох шадам. Һарда охујурсунуз, нечәнчидә?

—Сизин кими ахырынчы синифдә, рус мәктәбиндә.

—Онда јүз гат биздән үстүн оларсыныз.

—Үстүнлүјүм јохдур.

—Нијә, рус дилиндә әдәбијјат чох, мүәллимләриниз дә даһа биликли, даһа тәләбкар.

—Ој... не надо...

—Баша дүшмәдим сизи.

—Одна просба: кәлин, мәктәбдән данышмајаг.

—Ахы биз мәктәблијик, нијә данышмајаг?!

—Елә-белә... просто... Дејин көрүм, бир гыз кими, бир гадын кими хошунуза кәлирәм, јохса јох?!

—Јох!

Иззәт бу чавабы көзләмәдији үчүн јенә диксинди, пәртлијини кизләдә билмәди, ани фикирдән сонра өзүнә кәлди, онун јалтагланмадан дүз данышмағына јүксәк гијмәт вердијиндән сүкуту чох узатмады:

—Бу дүз чавабыныз үчүн сизи өпмәк истәрдим.

—Һаһаг! Дүз чаваба көрә адама шилләә вурурлар.

—Мән шилләә вурмағы бачармырам. Мән истәсәм, сәни өз торума саларам.

—Јаваш-јаваш мәни онсуз да овсунлајырсыныз.

Иззәтин көзләри парылдады:

—Догрудан?! Неужели, ето правда?!

—Иза ханым, көрдүнүз ки, јалан данышмағы севмирәм. Һәгигәтән, көзәлсиниз! Мәни дә овсунламысыныз.

—Овсун, овсун. Не верју.. Де, де, дүздүр?!

Иззәт кизли бир севинчлә Гәзәнфәрдән көзләрини чәкмәдән суалына чаваб көзләди. Гәзәнфәрин дә динмәдән она бахдығыны көрүб өзүндән разы һалда, бир-ики аддым габаға атыб, лап гаршысында дајанды. Сонра голларыны галдырыб оғланын бојнуна долады. Гәзәнфәр гызарыб пөртсә дә, һәјәчанланса да, сәсини чыхартмады вә сәбирсизликлә бу ојуна гошулмаг үчүн һазыр олду. Иззәт пычылдады:

—Көзләримә бах, чәкмә көзләрини көзләримдән!

—Аристотел көзәл дејиб ки, ән күчлү, ән мүдрик ағыл көзәллик өнүндә тәслим олур. Иза, јәгин ки, Аристотели таныдыныз?!

—К сожаленију, танымадым.

Гәзәнфәр гызын голларыны бојнундан ачыб әлләриндән тутду:

—Аристотел дүнјанын ән гәдим, ән бөјүк философудур! деди—Елә мүдрик адамдыр ки, мисли-бәрабәри јох.

—Хватит... Мәнә өзүндән даныш. Кими севирсән?

—Һеч кими.

—Ола билмәз. Сәнин кими бир кәнч севкисиз галсын, буна һеч чүрә инанмырам. Честно, инанмырам!

—Севмәк истәјирәм, анчаг.

—О севмир?!

—Јох, мәсәлә елә дејил, садәчә олараг бу барәдә чох дүшүнә билмирәм.

—Севки һаггында дүшүнмәк.

Ето глупост... Севки илә јашамаг лазымдыр, јашамаг... һәр күн, һәр саат.

—Јох, Иза, јох... бачармырам.

Иззәт јенә голларыны Гәзәнфәрин бојнуна долады, үзүнү үзүнә јахынлашдырды:

—Сәнинлә олмаг мәнә хошдур!—дејә астадан, титрәк бир сәслә пычылдады.

Бундан тә'сирләниб сарсылса да, Гәзәнфәр бу ојундан нечә чыхмаг һаггында дүшүндү, одур ки, Иззәт кими рола кирмәк истәди, белә артистлијә гадир олмадығыны анлајыб бирдән, өзүндән асылы олмадан гызы итәләди. Иззәт мүвазинәтини сахлајыб, һејрәтлә она баханда:

—Бағышла, Иза!—деди, бу дәфә өзү она јахынлашды—Баша дүш, мән... мән... тамам башга адамам... Инчимә, Иза, инчимә, сән јахшы гыза охшајырсан.

Иззәтин үзүндәки һејрәти меһрибанчылыг, лүтфкарлыг әвәз етди, сон дәрәчә мүлајим, һәзин бир сәслә пычылдады:

—Нараһат олма!—деди—Бајагкы суалыма чаваб вер, сәнә мәнимлә олмаг хошдур, јохса јох?!

—Әлбәттә, хошдур!

—Буна көрә сағ ол! Бүкүн настројеним јохдур, чүнки тарихдән ики алмышам. Зато инди вар...

—Тарих ки, мараглы фәндир, һамыја лазымдыр...

—Оф... Јенә дәрс... Хватит, надоело!

Јалчын күлә-күлә јан отагдан чыхыб, Гәзәнфәрлә көрүшдү.

—Нијә ајаг үстә?!—дејә креслону көстәрди—Бујур, әјләш, Гәзәнфәр, елә бил ки, өз евиндәсән!

—Сағ ол, Јалчын.

—Сәнин үчүн нә дүзәлдим, чај, јохса гәһвә?! Бәлкә шампан, бәлкә конјак?!

(Арды 8-чи сәһифәдә)

Әдәбиjjат гәзети

20 март
1992-чи ил.
№ 12 (2811)

ГАРАНЛЫГДА РӘНКБӘРӘНК ИШЫГЛАР

(Әввәли 5-чи сәһифәдә)

—Һеч бириси, тәшәккүр! Билирсән ки, мәни о дәгиг чиһазлар мараглансырыр. Көстәрә биләрсәнми?!

—Нијә көстәрмирәм... Де көрүм әввәлчә, һансыны көстәрим, чиһазлары, јохса ки, видео лентләри?!

—Әлбәттә, чиһазлары...

Иззәт онларын миниатүр чиһазларла мәшғул олдуғуну көрүб мәтбәхә кечди, хејли сонра күллү мәчмәјидә бүллур стәканларда чај кәтирди. Јалчын буну көрүб:

—Афәрин, Иза!—гышгырды—Гәзәнфәрин шәрәфинә чај.

Бу чиһазларла танышлыгдан, чајдан сонра Јалчын онларын һәр икисини јан отаға дә'вәт етди:

—Инди сизә кино көстәрим—деди.

Отаг гаранлыг иди. Онлар әјләшдикдән сонра гаранлыгда јаваш-јаваш рәнкбәрәнк ишыглар јанмаға башлады. Бу рәнкли ишыглар каһ парлајыр, каһ сөнүр, мүхтәлиф јерләрдә, сағда, солда, күнчдә пејда олур, золаг-золаг узаныр, бә'зән кәсишир, таван хырда-хырда улдузлара бәнзәјән вә һәрәкәтдә олан зәрли парылтыларла долурду. Бирдән бүтүн бу ишыглар сөндү вә екранда кечә көјнәјиндә көзәл бир гыз чанлады.

Гыз көјнәјини сојунду. Аракәсмәнин о үзүндә селләмә төкүрдү. Көјнәјини узун тахтын үстүнә атан гыз «үчбучаг»да вә ағ дөшлүкдә галды. Аракәсмәдән кечиб селләмәјә јахынлашды, әввәлчә узун, ағ голуну узатды, сонра о бири голуну... Зәриф чијинләр, голлар... Бир әлини архаја узадыб дөшлүјүнү ачды, ону чыхарыб аракәсмәдән тахтын үстүнә тулланды вә селләмәнин алтына кирди, башыны архаја атанда зәриф, узун боғазы, ири, јумру, киләли дөшләри селләмәнин алтында галды. Гыз инди башыны габаға әјди, күрәјини чевирди. Әлини узадыб инди «үчбучаг»ын ипини ачды, үчбучаг сүрүшүб ајаглары алтына дүшдү. Гыз селләмәнин алтында тамам лүт олду.

—Көзәл, идеал бәдәни вар!—Иззәт дилләнди.

—Мәни ән чох бу бәдәнин инчәлији валеһ едир,—дејә Јалчын сөзә башламаг истәјирди, даш кими сусан Гәзәнфәрә бахан кими дәрһал сөзүнү јарымчыг кәсди.

Гыз сачларыны ачды вә бу сачлар чијинләринә төкүлдү. Бә'зән сачлары арасындан үзү көрүнүр, бә'зән итир, бә'зән әли илә онлары кәнара чәкирди. Селләмә алтында онун бәдәни; дөшләри, голлары, синәси, көбәји, бели, архасы—тез-тез көстәрилирди. Аракәсмәдән шәһвәтлә бахан јад бир кишинин көзләри. Бу көзләри көрән гызын селләмәдән кәнара сычрајыб әлләрини дөшләри үстүнә гојуб горху вә һәјәчан ичиндә бүзүшүб галмасы! Кишинин сүр'әтлә сојунмасы, селләмәнин алтына кирмәси вә күлә-күлә гызы јанына чағырмасы.

Филм бурда гуртарырды. Ишыг јанан кими Гәзәнфәр ајаға галхды.

—Һара?—Јалчын һејрәтлә сорушду—һәлә гуртармајыб. Далысы даһа мараглыдыр...

Гәзәнфәр үз-көзүнү туршудуб:

—Икиниз бахын!—деди вә отагдан чыхды.

Јалчын онун далынча кетмәјә мәчбур олду.

—Гәзәнфәр, бурда нә вар ки, ачығын тутур?! Һара тәләсирсән?! Иза да јад дејил...

Гәзәнфәр ајаг сахлајыб она диггәтлә бахды:

—Будур сәнин икинчи мәктәбин?!

—Бәсдир дә, Гәзәнфәр! Белә шејләри дә көрмәк, билмәк лазымдыр. Сән аллаһ, мәнә пис бахма. Әјләш, әјләш!

—Јох, Јалчын, вахтым аздыр... Һәләлик.

Јалчын ону өтүрүб кери гајыданда Иззәти отагда фикирли-фикирли кәзинән көрдү.

—Хошуна кәлди достум?